

4. Demonstrature , srijeda 21.5.2014

Gravitacija

ZADATAK 1

JIR 2012/2013

4. Odredite energiju potrebnu za prijenos tijela mase 100 kg s planeta Zemlje mase $2,85 \cdot 10^{24}$ kg i polumjera 6400 km na planet Mars dvostruko manjeg polumjera i desetine mase planeta Zemlje. (Zanemarite gubitke na savladavanje atmosfera planeta)

ZADATAK 2

Ponovljeni drugi MI 2010/2011

3. Dvije zvijezde se gibaju po kružnim orbitama oko središta mase čitavog sustava brzinama stalnih iznosa v_1 i v_2 . Polumjer jedne od orbita je r_1 . Odredite polumjer druge orbite i mase obiju zvijezda. (Rezultate izrazi preko v_1 , v_2 i r_1 .)

ZADATAK 3

ZI 2011/2012

1. Dva Zemljina satelita, A i B, svaki mase m , trebaju se lansirati u kružnu orbitu oko središta Zemlje. Satelit A treba kružiti na visini od površine Zemlje jednakoj Zemljinom polumjeru, a satelit B treba kružiti na visini od površine Zemlje jednakoj tri Zemljina polumjera. Kolika je razlika u ukupnim energijama satelita ako im je masa $m=14,6$ kg?

$$\Delta E = 1.139 \cdot 10^8 \text{ J}$$

ZADATAK 4

ZI 2009/2010

2. Kojom brzinom bi trebalo sa Zemljine površine baciti sitan predmet prema Mjesecu ako želimo da se on zaustavi u ravnotežnom položaju između Zemlje i Mjeseca. Poznato je da je masa Zemlje 81 puta veća od mase Mjeseca, te da udaljenost od Zemlje do Mjeseca iznosi 60 Zemljinih polumjera. Efektivne vrtnje Zemlje i Mjeseca ne uzimamo u obzir, kao ni smetnje zbog Zemljine atmosfere. Uzmite da je $R_z = 6400$ km, $g_z = 9,81$ m/s².

ZADATAK 4

PZI 2008/2009

4. Ukupna energija umjetnog satelita koji kruži oko Zemlje se, zbog gubitka na trenju, smanjila za 2%. Pretpostavite da se orbita satelita prije i nakon gubitka energije može aproksimirati kružnicom te izračunajte kako će se promijeniti:

- A) polumjer orbite
- B) brzina satelita
- C) period ophodnje

ZADATAK 5

2. MI 2005/2006

9. Zadatak

Izračunajte jakost gravitacijske sile koja djeluje između sitnog tijela (čestice) mase $m=1$ kg i tankog homogenog štapa duljine $L=2$ m i mase $M=10$ kg. Sitno tijelo se nalazi na osi štapa na udaljenosti $d=1$ m od njegova kraja. (gravitacijska konstanta $G=6.674 \cdot 10^{-11}$ m³/kg s²)

RJ: $F=2.225 \cdot 10^{-10} \text{ N}$

ZADATAK 6

2. MI 2009/2010

2. Na planetu X, na kojem dan traje jednako kao i na Zemlji, tijela na ekvatoru lebde, a tijela na njegovu polu su jednako teška kao i na Zemljinu polu. Izračunajte polumjer planeta X. (Pretpostavite da su Zemlja i X sfernog oblika)

ZADATAK 7

2. PMI 2009/2010

3. Jedan Jupiterov satelit kruži oko njega s periodom $T_1=2$ godine na srednjem rastojanju $r_1=23,5 \cdot 10^6 \text{ km}$. Period kruženja Jupitera oko Sunca je $T_2=12$ godina, a srednja udaljenost od njega $r_2=777 \cdot 10^6 \text{ km}$. Koliki je omjer mase Sunca i mase Jupitera?

ZADATAK 8

8.5. Kulišić

Odredite rad potreban za prijenos tijela mase $m=100 \text{ kg}$ s jednog planeta na drugi ako se zanemari sila otpora. Mase planeta jesu: $M_1=1,74 \cdot 10^{23} \text{ kg}$, $M_2=2.85 \cdot 10^{24} \text{ kg}$, a polumjeri $R_1=2400 \text{ km}$, $R_2=6100 \text{ km}$.

$W=2,6 \cdot 10^9 \text{ J}$

ZADATAK 9

8.6. Kulišić

Izračunajte prvu i drugu kozmičku brzinu:

- a) za Zemlju
- b) za Mjesec

Masa Zemlje veća je oko 81 put od mase Mjeseca, dok je polumjer Zemlje ($R=6370 \text{ km}$) oko 3,7 puta veći od polumjera mjeseca.

- a) $v=7,9 \text{ km/s}$, $v=11,2 \text{ km/s}$
- b) $v=1,7 \text{ km/s}$, $v=2,4 \text{ km/s}$

Neinercijalni sustavi

ZADATAK 10

ZI 2008/2009

1. Homogena kuglica polumjera $R/10$ stavljena je na vrh veće nepomične kugle polumjera R i počne se kotrljati nizbrdo. Odredite put, izražen preko R , koji će prijeći prije nego što se odvoji od podloge.

ZADATAK 11

ZI 2013

1. Na dnu kosine nagiba θ nalazi se tijelo mase m . Kosina je pričvršćena za pod vagona koji se giba akceleracijom A . Uzevši da je $A=2g$ te da koeficijent trenja između kosine i tijela iznosi $\mu=0,5$, koliki može biti kut θ da bi se tijelo gibalo prema vrhu kosine?

ZADATAK 12

ZI 2010/2011

2. Tanka homogena šipka mase m i duljine l učvršćena je jednim krajem za strop i rotira kutnom brznom ω oko vrtikale. Odredite kut između šipke i vertikale.

$$\varphi = \arccos(3g/(2\omega^2 L))$$

ZADATAK 13

2. MI 2008/2009

3. Ako se kosina nagiba $\theta = 30^\circ$ giba ubrzanjem 5 m/s^2 u desno, izračunajte akceleraciju tijela i napišite da li se tijelo giba uz kosinu ili niz kosinu. (Između tijela i kosine nema trenja)

ZADATAK 14

7.12 Kulišić

Kolika Coriolisova sila djeluje na tijelo koje slobodno pada s visine h na zemljinoj širini φ ? Koliki je odklon i u kojem je smjeru? Potrebno je izračunati odklon za $h = 24 \text{ m}$, $\varphi = 75^\circ$

Rj: $y = 0.002 \text{ m}$ prema istoku

ZADATAK 15

7.13 Kulišić

Stožasto se njihalo sastoji od kuglice mase $m = 1 \text{ g}$ obješene na nit duljine $l = 1 \text{ m}$, koja se giba jednoliko po kružnici polumjera $0,5 \text{ m}$. Primjenom D'Alembertova načela valja naći brzinu, period kruženja i napetost niti.

ZADATAK 16

7.3 Kulišić

Kolika centrifugalna sila djeluje na tijelo mase 1 kg na Zemljinoj površini:

- a) na ekvatoru
- b) na 45° zemljopisne širine
- c) na polu?

RJ: a) $F = 0.034 \text{ N}$ b) $F = 0.024 \text{ N}$ c) $F = 0 \text{ N}$

ZADATAK 17

7.6. Kulišić

Tijelo mase 1 kg nalazi se na horizontalnoj ploči mase 2 kg koja miruje na podlozi. Statički i dinamički faktor trenja iznosi $0,1$. Ako na ploču počne djelovati sula koja linearno raste s vremenom: $F = 2t$, u kojem trenutku počinje gornje tijelo klizati po donjem? (Pri rješavanju zadatka primijenite D'Alembertovo načelo).

$T = 2,94 \text{ s}$

ZADATAK 18

8.7. Kulišić

Potrebno je izračunati kut između vektora gravitacijskog polja i vektora akceleracije sile teže na 45° zemljopisne širine.